

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΤΟΝ ΜΙΣΕΛ ΙΣΣΟΝ, ΜΕΛΟΣ ΤΟΥ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΑΤΤΑC

Μονομερές μορατόριουμ, σε περίπτωση μη συμφωνίας

Οι θεσμοί είναι υπερασπιστές των θεμελιωδών συμφερόντων του οικονομικού κεφαλαίου, και γι' αυτό απορρίπτουν τις -κατά τη γνώμη πολλών οικονομολόγων- λογικές υποχωρήσεις της ελληνικής κυβέρνησης, κατά τον Μισέλ Ισσόν, οικονομολόγο του Ινστιτούτο οικονομικών και κοινωνικών ερευνών (IRES) και μέλος του επιστημονικού συμβουλίου της ΑΤΤΑC. Όπως τονίζει «η μόνη πραγματική επιλογή για την ελληνική κυβέρνηση είναι να κηρύξει ένα μονομερές μορατόριουμ διαπιστώνοντας ότι το χρέος είναι μη βιώσιμο».

Τη συνέντευξη πήρε η Δανάη Ψωμοπούλου

Στη διάρκεια των διαπραγματεύσεων Ελλάδας και δανειστών, το τελευταίο διάστημα αναδείχθηκαν σημαντικές διαφορές απόψεων μεταξύ των «θεσμών». Πώς τις εκτιμάτε;

Οι διαφορές ανάμεσα στους δανειστές δεν αφορούν τα βασικά. Αυτό που τους ενώνει είναι κάτι πολύ πιο σημαντικό. Η βούληση να κάμψουν τον ελληνικό λαό και να δείξουν με οριστικό τρόπο ότι δεν υπάρχει εναλλακτική στις πολιτικές της λιτότητας και των νεοφιλελεύθερων μεταρρυθμίσεων. Οι θεσμοί της τρόικας δεν αντιπροσωπεύουν απλώς τους δανειστές, που κρατούν σήμερα περίπου το 80% του ελληνικού χρέους. Είναι υπερασπιστές των θεμελιωδών συμφερόντων του οικονομικού κεφαλαίου και εν ολίγοις του καπιταλισμού. Οι αποκλίσεις είναι, κατά ένα μεγάλο μέρος τους, τεχνητές και αποκαλύπτουν περισσότερο μια τακτική του καλού και του κακού αστυνομικού, με την απόπειρα διαμεσολάβησης να αποτυγχάνει γρήγορα από τον Ζαν-Κλοντ Γιούνκερ.

Ας κάνουμε για λίγο ένα βήμα πίσω: αν το ζήτημα ήταν πράγματι η εξεύρεση μιας συμφωνίας, αυτή θα μπορούσε εδώ και καιρό να έχει επιτευχθεί, δεδομένων των σημαντικών παραχωρήσεων στις οποίες έχει ήδη συναινέσει η ελληνική κυβέρνηση. Μπορούμε ακόμη να υποστηρίξουμε ότι οι «κόκκινες γραμμές» που προσδιορίστηκαν από τους Έλληνες διαπραγματευτές, κυρίως στο ΦΠΑ και τις συντάξεις, θα επέτρεπαν να βελτιωθεί κάπως η βιωσιμότητα του προγράμματος, ακόμη και από την οπτική γωνία των θεσμών.

Πρόκειται όμως για κάτι διαφορετικό: οι εργασίες που πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο της Επιτροπής Αλήθειας για το ελληνικό δημόσιο χρέος έδειξαν ότι οι όροι που θέλει να επιβάλει σήμερα η τρόικα βασίζονται στις ίδιες λανθασμένες υποθέσεις με εκείνες του πρώτου Μνημονίου του 2010, οι οποίες οδήγησαν στην οικονομική και κοινωνική καταστροφή που γνωρίζουμε. Σήμερα, όπως τότε, δεν έχουμε να κάνουμε με θεωρητικά λάθη, αλλά με την κινητοποίηση του οικονομικού δογματισμού προς όφελος ενός πολιτικού εγχειρήματος καταστολής κάθε εναλλακτικής.

Η τρόικα είχε συνηθίσει σε υποταγή

Πώς κρίνετε τη διαδικασία της διαπραγμάτευσης ανάμεσα στην Αθήνα και τους δανειστές μέχρι στιγμής;

Η ελληνική κυβέρνηση όχι μόνο έχει κάνει παραχωρήσεις, αλλά έχει κάνει από την αρχή και προτάσεις τις οποίες πολλοί οικονομολόγοι, όχι κατ' ανάγκη ριζοσπάστες, θεωρούν απολύτως λογικές. Η πρώτη είναι ο μετασχηματισμός του χρέους σε χρέος εις το διηνεκές. Πιο

συγκεκριμένα, πρόκειται για την μετατροπή των δανείων της ΕΚΤ και του ΔΝΤ σε δάνεια μακράς διάρκειας του ESM με πολύ χαμηλό επιτόκιο. Η δεύτερη πρόταση είναι ο συσχετισμός των αποπληρωμών με την επίτευξη μιας αποτελεσματικής ανάπτυξης. Τέλος, μια τρίτη πρόταση αναφέρεται σε επενδύσεις από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων. Η ΕΚΤ θα μπορούσε, εν συνεχεία, να αντισταθμίσει τις υποχρεώσεις, που προκύπτουν στο πλαίσιο της ποσοτικής χαλάρωσης, επιτρέποντας τη διατήρηση των επιτοκίων σε ένα πολύ χαμηλό επίπεδο.

Η γραμμή της ελληνικής κυβέρνησης βασίστηκε, λοιπόν, στην πραγματικότητα στην κατάφαση ενός ορισμένου αριθμού απαραβίαστων αρχών, κάνοντας την ίδια στιγμή προτάσεις που θα μπο-

ρασμένο μας φύλλο, υποστηρίζουν πως υπάρχει ένας τρίτος δρόμος ανάμεσα στην παράδοση στις απαιτήσεις των δανειστών και την έξοδο της χώρας από το ευρώ, σε περίπτωση που δεν επιτευχθεί συμφωνία. Πώς σχολιάζετε αυτήν την εναλλακτική;

Ο Πιερ Καλφά έχει απόλυτο δίκιο να επικαλείται τη δυνατότητα ενός «τρίτου δρόμου» που βασίζεται στην έκδοση ενός παράλληλου νομίσματος (την ευρώ-δραχμή) που θα προοριζόταν για τις εσωτερικές συναλλαγές και το οποίο θα εγγυάται το κράτος. Μοιραζόμαστε και οι δύο την ιδέα ότι δεν υπάρχει αυτόματη σύνδεση ανάμεσα στη μη-αποπληρωμή του χρέους και την έξοδο από το ευρώ και ότι αυτή η τελευταία δεν πρέπει να παρουσιάζεται ως η προϋπόθεση κάθε εναλλακτικής πολιτικής. Αναβολή ή ακύρωση των πληρωμών του χρέους και έξοδος από το ευρώ είναι δύο διαφορετικά πράγματα.

Ορισμένοι προτείνουν μια έξοδο από το ευρώ χωρίς να θέτουν το ζήτημα του χρέους που θα έπρεπε να είναι η πραγματική προϋπόθεση. Με μια έξοδο από το ευρώ, μια χώρα μπορεί βεβαίως να ξαναβρεί την νομισματική της κυριαρχία, αλλά αυτό αφορά τα μελλοντικά ελλείμματα τα οποία θα μπορούσε να χρηματο-

Το γεγονός ότι η ελληνική κυβέρνηση δεν έχει λάβει μέχρι στιγμής κανένα μέτρο ελέγχου, τη στιγμή που η φυγή κεφαλαίων άρχισε από την άνοδό της στην εξουσία, καταδεικνύει τη βούληση της να παίξει πλήρως το παιχνίδι της διαπραγμάτευσης.

ρούσαν να αποτελέσουν τη βάση της διαπραγμάτευσης. Αυτή η στάση θα μπορούσαμε να πούμε ότι εξέπληξε την τρόικα που είχε συνηθίσει σε περισσότερη υπακοή από τις προηγούμενες ελληνικές κυβερνήσεις ή άλλες χώρες της ζώνης του ευρώ με τις οποίες είχε να «διαπραγματευτεί».

Αυτή η περιφρόνηση και αυτό το πνεύμα της κυριαρχίας αντανακλάται σε πολλές δηλώσεις, όπως εκείνη του ευρωπαίου επιτρόπου οικονομικών θεμάτων, του γάλλου Πιερ Μοσκοβισί, που θεώρησε καλό να δηλώσει πρόσφατα: «Αγαπώ πολύ την ελληνική τραγωδία, πιστεύω όμως ότι τώρα πρέπει πραγματικά να περάσουμε στο *happy ending*». Φαίνεται ότι οι Έλληνες διαπραγματευτές ξεπλάγησαν και εκείνοι που βρήκαν απέναντί τους μια τόσο ολική και τόσο βίαιη αδιαλλαξία.

Πολλοί, όπως ο Πιερ Καλφά στο πε-

Για να αποφευχθεί το bank run

Ποιες είναι οι επιλογές που έχει μπροστά της η ελληνική κυβέρνηση σε περίπτωση που δεν επιτευχθεί συμφωνία μέχρι το τέλος του μήνα;

Εάν δεν υπάρξει συμφωνία στο τέλος Ιουνίου, η ελληνική κυβέρνηση μπορεί ακόμη να καθυστερήσει μερικές εβδομάδες, αλλά η μόνη πραγματική επιλογή θα είναι να κηρύξει ένα μονομερές μορατόριουμ διαπιστώνοντας ότι το χρέος είναι μη βιώσιμο, ότι οι όροι που ζητά η τρόικα το καθιστούν ακόμη περισσότερο μη βιώσιμο και ότι είναι ακριβώς αυτές οι «παράλογες» απαιτήσεις (όπως τις χαρακτήρισε δικαίως ο Αλέξης Τσίπρας) που κατέστησαν αδύνατη μια συμφωνία. Η ΕΚΤ θα μπορούσε τότε να θέσει σε εφαρμογή το μοιραίο της όπλο, δηλαδή την αναστολή του ELa που επιτρέπει στις ελληνικές ιδιωτικές τράπεζες να αναχρηματοδοτούνται από την ΕΚΤ, δηλαδή να αποκτούν ρευστότητα. Αυτή η νέα κατάσταση θα καθιστούσε αναγκαία μια εθνικοποίηση τουλάχιστον μερική των βασικών ελληνικών τραπεζών και ελέγχους κεφαλαίων για να αποφευχθεί το *bank run*. Αναφορικά με αυτό το τελευταίο σημείο, το γεγονός ότι η ελληνική κυβέρνηση δεν έχει λάβει μέχρι στιγμής κανένα μέτρο ελέγχου, τη στιγμή που η φυγή κεφαλαίων άρχισε από την άνοδό της στην εξουσία, καταδεικνύει τη βούληση της να παίξει πλήρως το παιχνίδι της διαπραγμάτευσης. Αλλά αυτό το σενάριο θα οδηγούσε την κυβέρνηση σε έναν άλλο δρόμο, για τον οποίο δεν φαίνεται να είναι πραγματικά προετοιμασμένη.

Απολύτως μη βιώσιμο χρέος

Είστε μέλος της Επιτροπής Λογιστικού Ελέγχου του ελληνικού χρέους, η οποία παρουσίασε τα προκαταρκτικά της συμπεράσματα. Πώς μπορούμε αυτά να βοηθήσουν στη διαπραγμάτευση;

Η συμμετοχή μου στην Επιτροπή Αλήθειας του χρέους, μέσα σε ένα πνεύμα διεθνούς αλληλεγγύης, ήταν μια μεγάλη τιμή και μια ενθουσιώδης εμπειρία. Υποστηρίζω απολύτως το βασικό συμπέρασμα της πρώτης έκθεσης το οποίο θα μπορούσε να συνοψίσουμε στο εξής: το ελληνικό δημόσιο χρέος είναι σήμερα απολύτως μη βιώσιμο. Δεν θεωρώ ότι απέχω πολύ από τη σκέψη των Ελλήνων και ξένων συναδέλφων μου όταν λέω ότι δεν υποκύψαμε ποτέ στην πλάνη μιας «διακυβέρνησης των εμπειρογνομώνων». Δεν είμαστε ωστόσο εδώ για να δίνουμε μαθήματα. Δεδομένου ότι το ζήτημα του χρέους είναι στενά συνδεδεμένο με το ζήτημα της δημοκρατίας, η εργασία μας δεν είχε άλλη φιλοδοξία εκτός από το να παράσχει επιχειρήματα, όσο το δυνατόν πιο τεκμηριωμένα, σε εκείνους και εκείνες που θέλουν η δημοκρατία των πολιτών να επικρατήσει απέναντι στις εγκληματικές επιταγές των διεθνών οικονομικών κύκλων.